

Sygn. akt III A Ua 859/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 września 2012 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu Wydział III

Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jacek Witkowski
Sędziowie:	SSA Jarosław Błaszczak SSA Janina Cieślikowska (spr.)
Protokolant:	Magdalena Krucka

po rozpoznaniu w dniu 13 września 2012 r. we Wrocławiu

sprawy z wniosku Z. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o emeryturę pomostową

na skutek apelacji Z. M.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Opolu

z dnia 21 lutego 2012 r. sygn. akt V U 175/11

I. oddala apelację co do prawa do emerytury pomostowej,

II. uchyla zaskarżony wyrok w pkt. I co do prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych i w tym zakresie wniosek z dnia 20 czerwca 2011 r. przekazuje do rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.,

III. przyznaje r.pr. W. L. prowadzącemu Kancelarię Radcy Prawnego w O. od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Opolu kwotę 147,60 tytułem wynagrodzenia nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 21 lutego 2012 r. Sąd Okręgowy w Opolu oddalił odwołanie Z. M. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmawiającej wnioskodawcy prawa do emerytury pomostowej i zasądził od Skarbu Państwa na rzecz Kancelarii (...) Radcy Prawnego W. L. kwotę 180,- zł (plus 23% VAT) z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Rozstrzygnięcie to Sąd oparł o następująco ustalony stan faktyczny:

Wnioskodawca Z. M., ur. (...), ostatnio pracował zawodowo do 22 sierpnia 2007 r. w firmie (...) Sp. z o.o. w O.. Udowodnił ponad 32 lata 9 miesięcy i 19 dni okresów składkowych i 3 lata 2 miesiące i 22 dni okresów nieskładkowych, ukończył 60 lat w dniu 6 sierpnia 2010 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. uznał wnioskodawcy okres pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 4 lat 11 miesięcy i 6 dni. Z uwagi na nie spełnienie kryteriów ustawy o emeryturach pomostowych ZUS nie uznał wnioskodawcy okresów zatrudnienia: od 15 października 1979 r. do 30 czerwca 1980 r. i od 1 lipca 1985r. do 10 grudnia 1987r. w Hucie (...) w O. jako okresu pracy w szczególnych warunkach oraz od 4 marca 1991 r. do 31 lipca 1991 r. w (...) S.A. w J. jako pracy w szczególnych warunkach, a nadto okresu od 15 lutego 2001 r. do 22 sierpnia 2007 r. w (...) Sp. z o.o. w O. jako okresu pracy w warunkach szczególnych liczącego się do ustalania warunków do nabycia emerytury pomostowej.

Wnioskodawca Z. M. w okresie pracy w (...)w O. w okresie od 15 lutego 2001 r. do 22 sierpnia 2007 r. wykonywał pracę na stanowisku - operator suwnicy manipulacyjno-transportowej.

W okresie od 4 marca 1991 r. do 31 lipca 1991 r. w (...) SA w J. wnioskodawca zajmował stanowisko maszynisty maszyn do formowania szkła.

W Hucie (...) Sp. z o.o. w O. w okresach: od 15 października 1979 r. do 30 czerwca 1980 r., od 25 czerwca 1992 r. do 30 listopada 1992 r. , od 23 maja 1983 r. do 19 września 1983 r., od 10 października 1983 r. do 30 czerwca 1985 r., od 1 lipca 1985 r. do 30 czerwca 1986 r., od 1 lipca 1986 r. do 5 listopada 1987 r., od 11 grudnia 1987 r. do 5 listopada 1990 r. pełnił pracę na stanowiskach takich, jak: przygotowywacz wkładów, wytapiacz, czadnicowy, oczyszczacz odlewów, operator suwnicy.

H. P., K. C., W. B. i J. M. pracowali wraz z wnioskodawcą w Hucie (...). Wnioskodawca pracował jako wytapiacz, ładowacz oraz na czadnicy. W hali, w której pracował wnioskodawca były wysokie temperatury, zapylenie, pracownicy otrzymywali posiłki regeneracyjne oraz mleko.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał odwołanie za nieuzasadnione.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego złożył wnioskodawca, zarzucając naruszenie przepisów prawa procesowego – art. 233 § 1 w zw. z 328 kpc poprzez błędne ustalenie stanu faktycznego i wyprowadzenie z materiału dowodowego, tj. przedłożonych świadectw pracy oraz zeznań świadków, wniosków z niego nie wynikających, a nadto sprzecznych z zasadami logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego, a mianowicie, że wnioskodawca pracował w warunkach szczególnych jedynie przez okres 4 lata 11 miesięcy i 22 dni, podczas gdy w warunkach szczególnych pracował co najmniej 8 lat 9 miesięcy i 16 dni. Ponadto wnioskodawca zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 4 pkt. 5 w związku z art. 49 pkt. 1-3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, iż okres pracy pomiędzy 31 grudnia 1998 r. a 31 grudnia 2008 r. nie stanowi okresu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ust. 1-2 tejże ustawy, co miało istotny wpływ na odmowę przyznania emerytury pomostowej, art. 46 w zw. z art. 29 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez błędną jego wykładnię i przyjęcie, iż przesłanka osiągnięcia wieku jest konieczna do nabycia prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę wyroku i przyznanie prawa do emerytury pomostowej w rozumieniu art. 4 pkt. 5 w związku z art. 49 pkt. 1-3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie wnioskodawcy prawa do emerytury w rozumieniu art. 46 w zw. z art. 29 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych lub uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, jak również o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego .

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja wnioskodawcy jest uzasadniona jedynie częściowo.

Trafnie uznał bowiem Sąd Okręgowy, iż wnioskodawca nie spełnia przesłanek do uzyskania prawa do emerytury pomostowej.

Zgodnie z treścią art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. 2008 r. nr 237, poz. 1656) prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki: urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.; ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat; osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn; ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn; przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS; po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3; nastąpiło rozwiązanie z nim stosunku pracy.

Zgodnie z art. 49 cytowanej ustawy prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która: po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3; spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12; w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze

Z powyższego uregulowania prawnego wynika, że przesłanki nabycia prawa do emerytury na podstawie przepisów o emeryturach pomostowych muszą być spełnione łącznie. Oznacza to, że brak choćby jednego z tych warunków powoduje niemożność nabycia uprawnień emerytalnych.

Wnioskodawca nie spełnia warunków do uzyskania emerytury pomostowej na podstawie art. 4 ustawy o emeryturze pomostowej, ponieważ po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy nie pozwala również na uznanie, iż wnioskodawca spełnia warunki do uzyskania prawa do emerytury na podstawie art. 49. Wnioskodawca nie spełnia warunku określonego w punkcie 3 powołanego przepisu, ponieważ nie legitymuje się wymaganym stażem pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Organ rentowy odmówił zaliczenia wnioskodawcy do stażu pracy w warunkach szczególnych wskazywanych okresów pracy w Hucie (...) w O. od 15 października 1979 r. do 30 czerwca 1980 r. i od 1 lipca 1985 r. do 10 grudnia 1987 r. oraz w (...) S.A. od 4 marca 1991 r. do 31 lipca 1991 r.

Sąd Okręgowy po przeprowadzeniu postępowania dowodowego uznał, iż stanowisko organu rentowego jest zasadne, a Sąd Apelacyjny pogląd ten podziela.

Zgodnie z art. 3 ustawy o emeryturach pomostowych prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy.

Analiza postanowień art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych z 2008 r. prowadzi do wniosku, iż uznanie pracy za wykonywaną w szczególnych warunkach i tym samym umieszczenie pracownika w ewidencji pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wymaga spełnienia dwu warunków:

pierwszy - to wykonywania pracy w szczególnych warunkach, związanych z czynnikami ryzyka, o jakich mowa w ust. 2 art. 3 tej ustawy; drugi - ujęcie wykonywanej pracy w wykazie prac w szczególnych warunkach, stanowiącym załącznik nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych. Zaznaczyć przy tym należy, że wykaz prac określonych w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych jest zamknięty i nie podlega uzupełnieniu, co oznacza, że cech pracy "o szczególnym charakterze" lub "w szczególnych warunkach" nie mogą posiadać inne prace, choćby sposób ich wykonywania i ich jakość mogła obniżyć się z wiekiem (por. wyrok Sądu Najwyższego z 13 marca 2012 r., II UK 164/11).

Wbrew zarzutom apelacji zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie pozwala na doliczenie do stażu pracy w szczególnych warunkach drugiego ze wskazywanych przez wnioskodawcę okresów zatrudnienia, tj. pracy w Hucie (...) w O. od 15 października 1979 r. do 30 czerwca 1980 r. na stanowisku ładowacz przygotowawczy wkładu i od 1 lipca 1985 r. do 10 grudnia 1987 r. na stanowisku obsługi gazogeneratora, operatora suwnicy, w (...) S.A. od 4 marca 1991 r. do 31 lipca 1991 r. na stanowisku maszynisty maszyn do formowania wyrobów szklanych oraz w Spółce (...) (...) w S. od 15 lutego 2001 r. do 22 sierpnia 2007 r. przy obsłudze suwnicy manipulacyjno – transportowej.

Praca na takich stanowiskach nie stanowi pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych, ponieważ nie została wymieniona w wykazie prac zawartych w zał. Nr 1 lub 2 do ustawy o emeryturze pomostowej. Nazwa stanowisk została określona zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43), co jednak nie jest wystarczające, ponieważ niezbędne jest – jak wyżej wykazano, wykonywanie prac w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturze pomostowej.

Także przesłuchani w sprawie świadkowie takiego charakteru pracy wnioskodawcy nie potwierdzili. Świadcowie H. P., K. C., W. B. oraz J. M. nie byli w stanie w sposób precyzyjny określić w jakich okresach i jakiego rodzaju prace wnioskodawca wykonywał. Z zeznań świadków wynika jedynie, że warunki pracy wnioskodawcy były trudne oraz, że otrzymywał posiłki regeneracyjne. Tak nieprecyzyjne zeznania nie pozwalają jednak na przyjęcie, iż wnioskodawca wykonywał prace w warunkach szczególnych, o jakich mowa w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturze pomostowej.

Wnioskodawca nie przedstawił innych dowodów na okoliczność wykonywania w spornych okresach tego rodzaju pracy. Nie pozwalają na ustalenie takiego rodzaju pracy również dokumenty znajdujące się w aktach rentowych. Reguły dowodzenia w procesie cywilnym (art. 232 kpc) zobowiązują strony do wskazywania dowodów, z których wywodzą one skutki prawne. Zasada ta znajduje zastosowanie również w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, których przedmiotem są odwołania ubezpieczonych od decyzji organów rentowych. Oznacza to, że w rozpoznawanej sprawie to wnioskodawca winien wykazać, iż w okresie od 15 października 1979 r. do 30 czerwca 1980 r. i od 1 lipca 1985 r. do 10 grudnia 1987 r., od 4 marca 1991 r. do 31 lipca 1991 r. oraz od 15 lutego 2001 r. do 22 sierpnia 2007 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ustawy pomostowej, czego nie uczynił.

Nie zaliczenie wnioskodawcy pracy w spornym okresie do prac wykonywanych w szczególnych warunkach uniemożliwia przyznanie wnioskodawcy świadczenia emerytalnego na podstawie art. 49 ustawy pomostowej. Z tych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc orzekł jak w punkcie I wyroku.

Wyrok Sądu Okręgowego w pkt. I co do prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych podlega uchyleniu.

Sądy Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rozpoznają sprawy z zakresu prawa pracy oraz sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych. Przez sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych, zgodnie z art. 476 § 2 kpc, rozumie się sprawy, w których wniesiono odwołanie od decyzji organów rentowych. Postępowanie toczy się na zasadach i w trybie określonym w art. 477⁸ - 477¹⁴ kpc. Zakres i przedmiot rozpoznania sądowego wyznacza treść decyzji organu rentowego, a sposoby rozstrzygnięcia odwołania od decyzji organu rentowego wymienia art. 477¹⁴ § 1 i 2 kpc. Sąd rozpoznając odwołanie oddala je, jeśli nie ma podstaw do jego uwzględnienia, a w razie uwzględnienia odwołania zmienia zaskarżoną decyzję i orzeka co do istoty sprawy.

Wnioskodawca w odwołaniu wniesionym w dniu 23 grudnia 2010 r. kwestionuje decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 30 listopada 2010 r., którą organ rentowy odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury pomostowej.

Prawo do emerytury w warunkach szczególnych na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie było przedmiotem rozpoznania organu rentowego, bowiem wniosek w tej sprawie został przez wnioskodawcę złożony dopiero w toku postępowania przed Sądem Okręgowym – tj. w dniu 20 czerwca 2011 r. Tymczasem, jak wyżej wskazano, przedmiotem postępowania przed Sądem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych może być wyłącznie odwołanie od decyzji organu rentowego. Roszczenie o przyznanie prawa do emerytury w warunkach szczególnych nie może zatem zostać rozpoznane przez Sąd, lecz podlega przekazaniu do organu rentowego na mocy art. 464 § 1 kpc.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny na mocy art. 386 § 4 kpc w zw. z art. 464 § 1 kpc, uchylił zaskarżony wyrok w punkcie I, co do prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych i w tym zakresie wniosek z dnia 20 czerwca 2011 r. przekazał do rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O..

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu orzeczona na podstawie § 11 ust. 2, § 12 ust. 1 pkt 2 oraz § 2 ust.3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz.1349, z późn. zm.).